

Værn mod planter mistrivsel langs saltbestrøede vinterveje

Det er velkendt, at saltning med almindeligt vejsalt (NaCl) har en skadelig virkning på både jordbunden og rodnettets på de planter, som man har til hensigt at lade gro dér.

Af Kåre Fjalland, Hovedgaarden
fjalland@fjalland.dk

Vejsalts negative indvirkning

Salten ødelægger jordstrukturen ved, at natrium i stort omfang binder sig til jordens partikler. Det får jorden til at "falde sammen" og hindrer i svær grad tilgang af luft, vand og næringsstoffer til planterødderne. Desuden regnes klorid i store mængder for at være en endog særdeles potent gift for mange træer og buskes rodnet. Og endelig har vejsalt en negativ indvirkning på planternes vandbalance, idet meget salt i jorden passivt trækker vand ud af planterødderne. Salten kan således medføre en slags plante-fysiologisk tørke.

Et alternativ til vejsalt (NaCl) er kaliumformiat, som nu i en treårig forsøgsperiode, fra vinteren '09, anvendes ved nyplantningen på Øster Allé i København. Praktiske og faktiske resultater er endnu ikke fyldestgørende, men teoretisk set er der en række fordele ved denne kemiske formel. Eksempelvis er kalium i modsætning til natrium et essentielt makronæringsstof, som planterne har brug for, og kalium har heller ikke den uheldige virkning på jordstrukturen. Alternative tømidler i det hele taget er dog typisk meget dyrere end vejsalt. Dette gælder især for kaliumformiat, hvor prisforskellen handler om flere hundrede procent.

Derfor er forskellige typer af fysisk afdækning af planterne et velkendt syn langs veje og gader i vintermånederne og vil formentlig være det i mange år fremover.

Saltværn

Disse værn består oftest af halmmåtter, evt. foret med en folie på bagsiden, som desuden udgør et "skørt" der rækker ud under måttens bund. Halmmåtterne ser ganske "hyggelige" ud og sender gode signaler om grønt miljø og bæredygtighed, men de er jo hverken særligt holdbare eller særligt nemme at

Figur 1. Vejsideværn i polykarbonat kanalplade på aluminiumsbukke.

Figur 2. Værn om enkeltbeplantning – "topløs pyramide" - i polykarbonat kanalplade med aluminiummarkerede kanter.

sætte op, lagre eller tage ned igen. De er oftest fæstet på et træstativ sammensat af en del komponenter (brædder og stolper), som sømmes eller skrues sammen på stedet.

I mange tilfælde bliver de derfor erstattet af lange sorte plader af regenereret polyethylen, såkaldt "bamseline plader", som anbringes på eloxerede metalgalger, der bankes ned i underlaget. Typisk vil 3 galger bære en plade, der måler 3 x ca. 1 m. Hver galge spændes fast til pladen med 2 møtrikker og tilhørende spændskiver. Pladerne er føjelige og kan bøjes rundt om hjørner. Ved opsætning og nedtagning arbejder man med de 4 større komponenter – en plade på ca. 20 kg og 3 metalgalger á ca. 10 kg samt diverse møtrikker og spændskiver, idet plader og galger adskilles, respektive samles ved nedtagning og opsætning.

Effekten af den fysiske afdækning er na-

turligvis afhængig af den omhyggelighed, hvormed måtter og plader anbringes og fæstes, men er det gjort rigtigt, er effekten i praksis nær 100%.

Det er især opsætning, nedtagning og lagring, der er omkostningskrævende i forbindelse med de fysiske værn. Ligesom den æstetiske faktor spiller en rolle. De færreste synes, at især de sorte bamseline plader pynner i landskabet og miljøet.

Ny type saltværn

En ny type saltværn udført i såkaldt kanalplast (polykarbonat) introduceres netop nu som et alternativ til de kendte halmmåtter og bamseline plader. De indebærer en række fordele, fremfor alt ved at være markant lettere end de nævnte. Men i og med at deres fæstning på aluminiumsbukke er permanent monteret på pladen, kan de opsættes og nedtages langt enklere og hurtigere vha. få pløkke. Endvidere lagres de sammenføjede med befæstningerne, og man kan vælge et spektrum af farver efter ønske. Holdbarheden er nærmest uforgængelig og brudstyrken er meget høj. Erfaringerne er indtil nu kortvarige, men en testopstilling af prototyper på en station i Vestsjælland og en stormomsust gade i København i vinteren '11 – '12 i samarbejde med DSB-Ejendomme har vist entydigt positive resultater.

Vejsalt anses indtil videre som en nødvendig glatføreforanstaltning, men har de ovenanførte negative effekter på planter og jordbund. De fysiske afskærmninger har indtil nu stort set bestået af de to omtalte varianter. Den nye type fysisk værn af polykarbonat kanalplade synes at være en mulighed, der kan lette den tunge og årligt tilbagevendende del af plantebeskyttelsen – både økonomisk og fysisk. ■